GREEN RISING UKRAINE 2026

МОЛОДІЖНА ЗАЯВА УКРАЇНИ 2026

Голос української молоді про клімат, стійкість та зелене майбутнє, яке ми будуємо в єдності з усім світом.

ЗМІСТ

ВСТУП 5
ПРО СТІЙКІСТЬ ЕКОСИСТЕМ І ГРОМАД 6
Преамбула 6
Визнання екосистем критичною інфраструктурою 7
Пріоритетність запобігання екологічній шкоді над подальшою компенсацією 8
Обов'язкове відновлення деградованих екосистем 9
Захист екологічної зв'язності 10
Запобігання поширенню інвазивних чужорідних видів 11
Захист природних поглиначів і резервуарів вуглецю 12
Захист кліматичних рефугіумів 12
Глобальна охорона водних ресурсів 13
Охорона ґрунтів та протидія деградації земель 14
Екологічні обмеження у просторовому плануванні 14
Екологічна відповідальність бізнесу 15
Участь місцевих громад в управлінні природою 16
Кліматична та екологічна безпека громад 16
Екологічно відповідальна відбудова міст та екосистем після збройних конфліктів і катастроф 17
Обов'язкове врахування кліматичних ризиків у містобудівному плануванні 19
Збереження природних екосистем у межах міст і навколо них 20
Розвиток зеленої та блакитної інфраструктури 21
Стійке управління міськими водними ресурсами 22
Фінансування, стандарти та моніторинг кліматично стійкого містобудування 23
Зобов'язання щодо забезпечення стійкості екосистем і громад 24
Міжнародний фонд стійкості екосистем і громад 26
Міжнародна відповідальність за екологічну шкоду 27
Технологічна та наукова співпраця 28
Незалежний міжнародний моніторинг 29
Міжпоколінна відповідальність збереження довкілля 30
Заключне положення 30

ПРО МОЛОДЬ І КЛІМАТИЧНУ ОСВІТУ 32
Преамбула 32
Інтеграція кліматичної освіти в освітні системи 33
Розвиток молодіжних кліматичних центрів та освітніх просторів 34
Менторство та міжпоколіннєва співпраця 35
Змістовна участь молоді у формуванні кліматичної політики 36
Фінансова та експертна підтримка молодіжних кліматичних ініціатив..
..... 37
Протидія грінвошингу та кліматичній дезінформації 38
Міжнародний академічний обмін та професійний розвиток молоді 39
Екологічна відповідальність у технічних рішеннях закладів освіти 39
Заключне положення 40

ПРО ZERO WASTE 42
Преамбула 42
Ієрархія управління відходами як основа міжнародної політики 43
Запобігання утворенню відходів та відповідальність виробників 44
Роздільний збір та децентралізована інфраструктура циркулярної економіки..... 45
Замкнені системи управління біовідходами та скорочення викидів метану..... 46
Запобігання продовольчим втратам та розвиток систем фудшерингу 46
Циркулярні практики в HoReCa та публічному секторі 47
Циркулярне будівництво та повторне використання будівельних матеріалів 48
Відновлення забруднених територій та розвиток біоремедіації 49
Фінансування, технологічний трансфер та міжнародна співпраця 50
Міжнародний моніторинг та вимірювання результативності 51
Участь громад, молоді та розвиток екологічної культури 51
Заключне положення 52

ПРО РОЗШИРЕННЯ КЛІМАТИЧНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ 53
Преамбула 53
Інституційне забезпечення участі молоді у формуванні кліматичної політики 55

Підтримка молодіжних ініціатив та волонтерства 56
Фінансова та ресурсна підтримка молодіжних кліматичних ініціатив 57
Міжсекторальне партнерство та координація реалізації ACE 58
Інклюзивність, гендерна рівність та підтримка вразливих груп 59
Доступ до кліматичної інформації та формування громадської обізнаності 60
Інтеграція ACE до національної кліматичної політики, планування та моніторингу 62
Наука, інновації та участь молоді в дослідженнях 63
Кліматична безпека та зелене відновлення 63
Децентралізація та локальний вплив 64
Заключне положення 64
ЗАКЛЮЧНЕ СЛОВО 66
ЗАЯВУ СПІЛЬНО ПІДГОТУВАЛИ 67

ВСТУП

Вельмишановні Сторони Рамкової конвенції ООН про зміну клімату,

Вас вітають молодіжні представники України, які прагнуть бути почутими на COP31!

Ми, молоді люди з ясним розумом і запалом у серці, старанно вивчали кліматичні і екологічні проблеми, з якими стикається світ, сучасні підходи їх вирішення та актуальні міжнародні документи, що регулюють діяльність держав.

Прагнучи нести зміни, які дадуть шанс нашому майбутньому бути світлим, ми створили об'ємний перелік рекомендацій, що стосуються стійкості екосистем і громад, кліматичної освіти, зниження відходів і розширення кліматичних можливостей для суспільства.

Переконливо запевняємо вас, що наша молодіжна заява містить цінні пропозиції, які варті того, аби бути реалізованими міжнародною спільнотою.

Давайте об'єднаємо зусилля всіх поколінь з усіх куточків світу і зробимо все можливе для пом'якшення наявних і запобігання майбутніх наслідків зміни клімату, спричиненої діяльністю людини, і збереження безцінних екосистем нашої планети!

ПРО СТІЙКІСТЬ ЕКОСИСТЕМ І ГРОМАД

Преамбула

Держави - учасниці COP31, визнаючи, що природні екосистеми є основою кліматичної стабільності, продовольчої та водної безпеки, здоров'я населення, економічного добробуту та соціальної стійкості;

усвідомлюючи, що деградація природних систем, втрата біорізноманіття, зміна землекористування, забруднення, поширення інвазивних чужорідних видів та антропогенна зміна клімату посилюють одна одну;

визнаючи, що природні екосистеми виконують функції критичної інфраструктури, зокрема регулювання водного циклу, поглинання та зберігання вуглецю, захисту від повеней, посух, ерозії та екстремальних температур;

підтверджуючи принципи Конвенції про біологічне різноманіття, Паризької угоди, Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, Сендайської рамкової програми зі зменшення ризику стихійних лих, Куньмінсько- Монреальської глобальної рамкової угоди про біорізноманіття, Конвенції ООН про боротьбу з опустелюванням, Орхуської конвенції, Конвенції Еспоо, Рамсарської та Бернської конвенцій, Гельсінської конвенції про охорону та використання транскордонних водотоків і озер;

визнаючи, що міста та населені пункти є не ізольованими просторами забудови, а складовими природних екосистем, які залежать від стану ґрунтів, водних ресурсів, лісів, річок та біорізноманіття;

усвідомлюючи, що нераціональне містобудування посилює наслідки зміни клімату, зокрема хвилі спеки, повені, посухи, дефіцит води, забруднення повітря та втрату природних оселищ;

підкреслюючи, що стійкість громад має забезпечуватися не лише інженерною інфраструктурою, а й збереженням природних систем, доступом до безпечного житла, зелених зон, чистої води та низьковуглецевого транспорту;

наголошуючи на принципах запобігання екологічній шкоді, обережності, «забруднювач платить», міжпоколінної справедливості та спільної, але диференційованої відповідальності відповідно до національних обставин і можливостей;

прагнучи перейти від добровільних екологічних декларацій до вимірюваних, фінансово забезпечених та підзвітних зобов'язань, рекомендуємо прийняти такі міжнародні принципи, стандарти та механізми:

1. Визнання екосистем критичною інфраструктурою

1. Екосистемні функції, зокрема регулювання клімату, водоочищення, запилення, збереження родючості ґрунтів та захист від природних

небезпек, повинні враховуватися під час ухвалення державних бюджетних, інфраструктурних та економічних рішень.

2. Руйнування екосистем, що забезпечують критично важливі екологічні функції, зокрема регулювання клімату, поглинання та накопичення вуглецю, підтримання водного балансу, збереження біорізноманіття, родючості ґрунтів і захист від природних небезпек, слід розглядати як загрозу екологічній, продовольчій та водній безпеці на національному й міжнародному рівнях.
3. Держави мають запровадити та забезпечити виконання правових механізмів захисту екологічно незамінних територій, зокрема шляхом встановлення режимів їх особливої охорони, обмеження або заборони діяльності, що може призвести до незворотного руйнування екосистем, втрати біорізноманіття чи порушення їхніх критично важливих екологічних функцій. Необхідно передбачити ефективні механізми контролю, юридичну відповідальність і пропорційні санкції за порушення встановлених природоохоронних вимог, а також обов'язок відшкодування екологічної шкоди та відновлення пошкоджених територій.
4. Держави повинні включити природні екосистеми до систем національного стратегічного планування як критично важливу інфраструктуру, від якої залежить безпека населення та функціонування економіки.

2. Пріоритетність запобігання екологічній шкоді над подальшою компенсацією

1. Запобігання деградації екосистем мусить мати пріоритет над подальшою компенсацією або відновленням завданої шкоди.

2. Держави повинні запровадити процедури перевірки на основі оцінки ризиків для економічної діяльності, планів і програм. Діяльність, яка може спричинити значний негативний вплив на довкілля, має підлягати належній оцінці впливу на довкілля, тоді як до відповідних політик, планів і програм слід застосовувати стратегічну екологічну оцінку. Обсяг оцінки має бути пропорційним характеру, масштабу, місцю розташування та потенційним сукупним впливам запланованої діяльності.
3. Держави повинні забезпечити принцип такої послідовності управління екологічною шкодою: уникнення шкоди; мінімізація неминучого впливу; відновлення пошкоджених екосистем; компенсаційні заходи лише щодо залишкової шкоди, яку неможливо усунути іншими способами.

3. Обов'язкове відновлення деградованих екосистем

1. Кожна держава має розробити Національний План Відновлення екосистем із визначенням: територій пріоритетного відновлення; відповідальних установ; необхідного фінансування; строків виконання; екологічних показників результативності.
2. Національні плани мають бути узгоджені з цілями Куньмінсько-Монреальської глобальної рамкової угоди про біорізноманіття, зокрема щодо ефективного відновлення щонайменше 30 % площ деградованих наземних, внутрішніх водних, а також прибережних і морських екосистем мають перебувати в процесі ефективного відновлення. (Ціль 2).
3. Відновлення має базуватися на природних екологічних процесах, місцевих видах, генетично відповідному посадковому матеріалі та відновленні природної гідрології.

4. Забороняється зараховувати монокультурні плантації, штучні зелені насадження або інші екологічно неповноцінні замінники як еквівалент відновлення природної екосистеми.
5. Держави повинні забезпечити довгостроковий моніторинг відновлених територій, щоб підтверджувати фактичне покращення їхнього стану.

4. Захист екологічної зв'язності

1. Держави повинні створювати та зберігати екологічні коридори між природними територіями для забезпечення міграції видів, генетичного обміну та адаптації до кліматичних змін.
2. Під час будівництва автомобільних доріг, залізниць, промислових об'єктів та енергетичної інфраструктури повинні передбачатися заходи для збереження міграційних шляхів тварин і гідрологічних зв'язків.
3. Фрагментація природних територій повинна враховуватися як окрема категорія екологічного впливу.
4. Забезпечення екологічної зв'язності має бути обов'язковою складовою просторового планування.
5. Держави мають прагнути до ефективної охорони щонайменше 30% наземних території, внутрішніх водних об'єктів, а також прибережних та морських території до 2030 року, надаючи пріоритет територіям із високою екологічною цілісністю та екологічним коридорам, згідно з ціллю 3 Куньмінсько-Монреальської глобальною рамкової угоди про біорізноманіття.

5. Запобігання поширенню інвазивних чужорідних видів

1. Кожна держава повинна створити або посилити національну систему біобезпеки, спрямовану на запобігання проникненню, поширенню та закріпленню інвазивних чужорідних видів.
2. Держави мають запровадити національні переліки пріоритетних інвазивних видів та шляхи їхнього поширення, включно з торговельними, транспортними, туристичними, сільськогосподарськими та аквакультурними каналами.
3. Необхідно запровадити:
   - оцінювання біологічного ризику імпортованих рослин, тварин, насіння та інших біологічних матеріалів;
   - обов'язковий контроль і санітарну обробку ризикового обладнання, транспортних засобів, контейнерів та спорядження;
   - контроль баластних вод і біообростання морських суден;
   - моніторинг аквакультури, торгівлі живими організмами та онлайн-торгівлі екзотичними видами;
   - раннє виявлення та оперативне реагування на нові осередки інвазій.
   - заборону використання інвазивних і чужорідних видів у програмах озеленення, лісовідновлення та рекультивації.
4. У разі виявлення нового інвазивного виду повинні бути передбачені процедури швидкого повідомлення сусідніх держав, оцінювання ризику та спільного реагування.
5. Держави повинні створити фінансові резерви для оперативного локального знищення або контролю інвазивних популяцій на ранніх етапах їхнього поширення.

6. Біобезпека має бути частиною міжнародних торговельних і транспортних стандартів із дотриманням правил Світової організації торгівлі та відповідних міжнародних конвенцій.

6. Захист природних поглиначів і резервуарів вуглецю

1. Держави повинні забезпечити збереження та відновлення природних поглиначів і резервуарів вуглецю, включно з лісами, торфовищами, болотами, морськими луками, мангровими екосистемами та ґрунтами.
2. Держави повинні сприяти відновленню осушених торфовищ шляхом їх повторного заболочування та запровадити заходи запобігання торфовим пожежам.
3. Забороняється розглядати знищення природних вуглецевих резервуарів як допустиме за умови придбання вуглецевих кредитів або висаджування дерев в іншому місці.
4. Національні кліматичні плани повинні включати оцінювання стану природних поглиначів вуглецю, ризиків їхньої деградації та заходів із довгострокового збереження.
5. Кліматичні проєкти мають оцінюватися не лише за обсягом скорочення викидів, а й за їхнім впливом на біорізноманіття, водні ресурси, ґрунти та місцеві громади.

7. Захист кліматичних рефугіумів

1. Держави повинні ідентифікувати території, які завдяки географічним, гідрологічним та мікрокліматичним характеристикам можуть забезпечувати виживання видів під час кліматичних змін.

2. Такі території мають отримувати пріоритет у природоохоронному плануванні.
3. Держави повинні забезпечити збереження екологічних коридорів між кліматичними рефугіумами.
4. Забороняється допускати руйнування критично важливих оселищ видів, що перебувають під загрозою зникнення, без належної оцінки альтернатив і відповідно до застосовного природоохоронного законодавства.

8. Глобальна охорона водних ресурсів

1. Держави повинні забезпечити комплексне управління річковими басейнами, озерами, підземними водами, водно-болотними угіддями та морськими екосистемами.
2. Діяльність, що створює ризик транскордонного забруднення вод, повинна підлягати попередньому оцінюванню та повідомленню потенційно постраждалих держав.
3. Необхідно забезпечити: контроль промислових і сільськогосподарських скидів; скорочення надходження надлишкових поживних речовин; модернізацію систем очищення стічних вод; захист джерел питної води; відновлення природних заплав та прибережних захисних смуг; моніторинг мікропластику, важких металів та стійких органічних забруднювачів.
4. Спільні водні ресурси повинні управлятися на основі екосистемного підходу та міжнародної співпраці.
5. Держави повинні забезпечувати захист водної інфраструктури (гідротехнічні споруди, водозабори та очисні споруди, від яких залежить водна безпека населення та стан екосистем) під час

збройних конфліктів відповідно до чинного міжнародного гуманітарного права, зокрема статей 54–56 Додаткового протоколу I, статей 14–15 Додаткового протоколу II (у відповідних випадках), а також відповідних норм звичаєвого міжнародного гуманітарного права; їх умисне руйнування має документуватися як екологічна шкода.

9. Охорона ґрунтів та протидія деградації земель

1. Держави повинні запровадити систематичний моніторинг стану ґрунтів, їхнього органічного вуглецю, ерозії, засолення, забруднення та біологічної активності.
2. Забруднені та деградовані землі повинні підлягати оцінюванню ризику, рекультивації або екологічному відновленню.
3. Держави повинні запобігати перетворенню природних екосистем на сільськогосподарські, промислові та урбанізовані території без попередньої оцінки екологічних наслідків та альтернатив.
4. Землі, забруднені вибухонебезпечними предметами мають підлягати включенню до системи моніторингу грунтів та гуманітарному розмінуванню з урахуванням екологічних наслідків (мінімізація шкоди ґрунтам, оселищам і водним об'єктам).

10. Екологічні обмеження у просторовому плануванні

1. Кожна держава повинна запровадити обов'язкове екологічне просторове планування на національному, регіональному та місцевому рівнях.
2. Рішення щодо розміщення промислових, енергетичних, транспортних та житлових об'єктів повинні враховувати: екологічну цінність території; ризик фрагментації оселищ; водний

баланс; кліматичні ризики; можливий вплив на здоров'я населення; сукупний вплив на екосистеми.

3. Стратегічна екологічна оцінка та оцінка впливу на довкілля повинні застосовуватися до планів і проєктів відповідно до їхнього потенційного ризику.
4. Забороняється використовувати формальне виконання екологічної оцінки як заміну реальному аналізу альтернатив, включно з альтернативою відмови від проєкту.

11. Екологічна відповідальність бізнесу

1. Держави повинні запровадити обов'язкові вимоги до великих підприємств та суб'єктів із високим екологічним впливом щодо оцінювання, запобігання та розкриття ризиків для біорізноманіття й екосистем.
2. Бізнес має забезпечувати простежуваність походження сировини та відсутність незаконного знищення природних екосистем у ланцюгах постачання.
3. Підприємства повинні розкривати інформацію про залежність від екосистемних послуг, вплив на біорізноманіття, водний та земельний слід, забруднення, заходи з відновлення,екологічні ризики ланцюгів постачання.
4. Вимоги до розкриття інформації мають бути узгоджені з наявними міжнародними стандартами (рекомендації TNFD, стандарти ISSB IFRS S1/S2, європейські стандарти звітності зі сталого розвитку ESRS) для уникнення дублювання звітності.

5. Держави повинні запровадити механізми відповідальності за екологічну шкоду та забезпечити доступ громадськості до інформації про екологічні ризики підприємств.

12. Участь місцевих громад в управлінні природою

1. Держави повинні гарантувати участь місцевих громад у плануванні та управлінні природними ресурсами, що безпосередньо впливають на їхнє життя.
2. Корінні народи повинні мати можливість брати участь у рішеннях, що стосуються їхніх традиційних територій, ресурсів та культурної спадщини, із дотриманням їхніх прав, включно з принципом вільної, попередньої та поінформованої згоди у випадках, передбачених міжнародним правом.
3. Держави повинні забезпечити механізми громадського контролю, консультацій та оскарження рішень, що можуть завдати значної екологічної шкоди.
4. Держави повинні забезпечити захист осіб та організацій, які обстоюють екологічні права, від тиску, переслідувань і судових переслідувань, спрямованих на припинення громадської участі (SLAPP).

13. Кліматична та екологічна безпека громад

1. Кожна держава повинна оцінювати вразливість громад до повеней, посух, пожеж, ерозії, підвищення рівня моря, екстремальної спеки та інших кліматичних загроз.
2. Місцеві плани розвитку повинні включати оцінку екологічних і кліматичних ризиків.

3. Держави повинні забезпечити доступ громад до чистої води, здорових ґрунтів, зелених зон та природних територій.
4. Держави повинні розробити план переміщення населення і підготовки інфраструктури за необхідності, яка може бути спричиненим наслідками зміни клімату
5. Переміщення, пов'язане з кліматом та навколишнім середовищем, слід вирішувати за допомогою правозахисних, недискримінаційних та партисипативних підходів. Держави-члени повинні забезпечити доступ до належного захисту, житла, основних послуг, соціальної допомоги та ефективних засобів правового захисту, включаючи компенсацію, де це можливо згідно з міжнародним або національним правом. Планове переселення повинно поважати людську гідність, права власності, засоби до існування, культурну ідентичність та право брати участь у прийнятті рішень, що стосуються переміщених громад.
6. Держави повинні забезпечити інституційну та управлінську спроможність органів місцевого самоврядування: кадровий потенціал, методичну підтримку, доступ до відкритих даних та інструментів оцінювання ризиків, обмін досвідом між громадами та міжмуніципальну співпрацю.

14. Екологічно відповідальна відбудова міст та екосистем після збройних конфліктів і катастроф

1. Закликаємо держави забезпечувати реалізацію принципу повного відшкодування шкоди, завданої міжнародно-протиправними діяннями, зокрема екологічної шкоди, відповідно до норм міжнародного права, закріплених у Статтях про відповідальність держав за міжнародно-протиправні діяння (статті 31, 34–36).

Відшкодування має охоплювати не лише безпосередні матеріальні втрати, а й витрати на оцінювання, запобігання та усунення екологічної шкоди, відновлення пошкоджених екосистем і компенсацію втрати їхньої екологічної цінності.

2. Закликаємо держави підписати та ратифікувати Конвенцію про створення Міжнародної комісії з розгляду претензій для України, забезпечити належне фінансування її діяльності та підтримати повноцінне функціонування міжнародного механізму відшкодування збитків, завданих міжнародно-протиправними діяннями Російської Федерації. Особливу увагу необхідно приділити забезпеченню розгляду екологічних претензій, передбачених Реєстром збитків для України, зокрема категорії B3.1 «Екологічна шкода» та B3.2 «Розкрадання та/або привласнення природних ресурсів», включно з відшкодуванням витрат на оцінювання, очищення та відновлення довкілля, компенсацією втрати екологічної цінності природних систем і збитків від незаконного привласнення природних ресурсів.
3. Міжнародний механізм компенсації, міжнародні фінансові установи та донори мають скеровувати кошти на відбудову постраждалої країни, встановлюючи екологічні та кліматичні критерії стандарту відбудови, та забезпечуючи прозорий незалежний моніторинг фінансування відбудови й відповідальність за ухилення від екологічної оцінки, створюючи таким чином передумови екологічної трансформації країни.
4. Відновлення зруйнованої збройними конфліктами або іншими катастрофами інфраструктури не повинно автоматично відтворювати попередні моделі забудови, які посилювали кліматичні ризики, забруднення або втрату природних територій,

відбудова повинна здійснюватися відповідно до принципу Build Back Better.

5. Закликаємо держави та міжнародних партнерів інтегрувати принципи кліматично стійкого й екологічно відповідального містобудування в усі програми післявоєнної та післякризової відбудови.
6. Рекомендуємо створити спеціальні міжнародні програми технічної допомоги для громад, які відновлюються після війни, зокрема для оцінювання забруднення, відновлення ґрунтів, водних систем і природних оселищ.
7. Рекомендуємо запровадити єдину методологію документування екологічної шкоди від збройних конфліктів (супутникові дані, польові вимірювання, лабораторні аналізи, свідчення) та внесення таких даних до міжнародних реєстрів збитків.
8. Ми закликаємо держави активізувати розслідування та судове переслідування за наявні міжнародні злочини, пов'язані із заподіянням шкоди довкіллю, а також підтримати ініціативу щодо внесення змін до Римського статуту, спрямовану на закріплення чітко визначеного злочину екоциду.
9. Програми відбудови мають передбачати пріоритетне гуманітарне розмінування територій із урахуванням екологічних наслідків.

15. Обов'язкове врахування кліматичних ризиків у містобудівному плануванні

1. Рекомендуємо державам запровадити обов'язкову оцінку поточних і прогнозованих кліматичних ризиків перед затвердженням генеральних планів, планів забудови, великих інфраструктурних проєктів та програм розширення міст.

2. Така оцінка має охоплювати ризики:
   - повеней, паводків та підтоплення;
   - екстремальної спеки та ефекту міського теплового острова;
   - посухи, дефіциту води та деградації ґрунтів;
   - берегової ерозії, підвищення рівня моря та штормових явищ;
   - лісових і ландшафтних пожеж;
   - втрати біорізноманіття та фрагментації природних оселищ.
   - ризики, пов'язані з руйнуванням або пошкодженням об'єктів критичної та потенційно небезпечної інфраструктури (зокрема в умовах збройних конфліктів і в післявоєнний період).
3. Рекомендуємо створити відкриті карти кліматичної вразливості населених пунктів, які регулярно оновлюватимуться на основі наукових та статистичних даних.
4. Нову забудову та критичну інфраструктуру слід спрямовувати в безпечніші зони, а в районах неприйнятного ризику - обмежувати або забороняти нове будівництво відповідно до національного законодавства.

16. Збереження природних екосистем у межах міст і навколо них

1. Закликаємо держави визнати природні екосистеми невід'ємною частиною міської інфраструктури та кліматичної безпеки.
2. Містобудівні плани мають передбачати збереження та відновлення:
   - природних лісів, степів, луків та інших місцевих оселищ;
   - річок, струмків, заплав, боліт та прибережних зон;
   - природних ґрунтів і територій, що забезпечують інфільтрацію та накопичення води;
   - екологічних коридорів, які забезпечують зв'язність природних територій.

3. Необхідно запобігати забудові природних заплав, водно-болотних угідь та інших територій, які виконують критичні функції регулювання водного балансу й захисту від природних небезпек.
4. Застосовувати принцип пріоритету уникнення шкоди над подальшою компенсацією. Компенсаційні заходи не повинні використовуватися як виправдання знищення унікальних або незамінних природних оселищ.
5. Збільшення щільності забудови не повинно відбуватися шляхом знищення парків, природних оселищ, міських лісів або погіршення доступу населення до зелених зон.
6. Державам слід забезпечувати баланс між доступністю житла, ефективним використанням міської території та збереженням природних систем.
7. Розширення міст на природні території та цінні сільськогосподарські землі має бути мінімізоване шляхом пріоритетного використання вже забудованих або деградованих ділянок за умови оцінки їхньої екологічної цінності.

17. Розвиток зеленої та блакитної інфраструктури

1. Закликаємо інтегрувати природоорієнтовані рішення (Nature-based Solutions) у міське планування, реконструкцію та управління громадськими просторами.
2. До таких рішень належать:
   - міські ліси, парки, сквери та зелені коридори;
   - зелені дахи та фасади;
   - відновлення річок, природних русел, боліт і водойм;
   - проникні покриття, дощові сади та біоканави;

- системи збору, накопичення та повторного використання дощової води;
- природні системи затримання та очищення поверхневого стоку.
- відновлення степових і лучних ділянок із місцевих видів замість декоративного озеленення.

3. Державам рекомендується розробити національні стандарти зеленої та блакитної інфраструктури, які враховуватимуть місцевий клімат, природні умови та потреби громад.
4. Ефективність таких рішень має оцінюватися не лише за площею озеленення, а й за їхнім реальним внеском у зниження температури, зменшення ризику підтоплень, збереження біорізноманіття та покращення якості повітря.

18. Стійке управління міськими водними ресурсами

1. Рекомендуємо перейти від переважно трубопровідного відведення до інтегрованого управління дощовою та поверхневою водою з урахуванням природного водного циклу.
2. Міста мають розвивати системи накопичення дощової води, повторного використання очищених стічних вод, водопроникні поверхні та природні зони затримання води.
3. Необхідно захищати джерела питної води, водозбори, підземні води та природні водні об'єкти від забудови й забруднення.
4. Рекомендуємо інтегрувати басейновий підхід у просторове планування: рішення щодо забудови мають враховувати наслідки для всієї річкової системи, а не лише окремої земельної ділянки чи адміністративної громади.

5. Рекомендуємо, щоб нова забудова не збільшувала обсяг і пікові значення поверхневого стоку порівняно з доурбанізаційним станом території («нульовий приріст стоку»)

19. Фінансування, стандарти та моніторинг кліматично стійкого містобудування

1. Закликаємо міжнародні фінансові установи, донорські держави та кліматичні фонди передбачити окремі напрями підтримки екологічного та кліматично стійкого міського розвитку.
2. Рекомендуємо розробити міжнародну систему індикаторів оцінювання кліматичної та екологічної стійкості міст, яка охоплюватиме:
   - частку збережених і відновлених природних територій;
   - доступність зелених зон для населення;
   - рівень міського перегрівання;
   - частоту та наслідки підтоплень;
   - якість повітря і води;
   - викиди парникових газів від будівель, транспорту та міської інфраструктури;
   - частку повторного використання та перероблення будівельних матеріалів;
   - доступність громадського транспорту та базових послуг.
3. Пропонуємо розробити міжнародні рекомендації щодо мінімальних вимог до кліматично стійкого просторового планування, які держави зможуть адаптувати до своїх природних, соціальних та економічних умов.

4. Закликаємо забезпечити прямий доступ територіальних громад (зокрема малих) до міжнародного фінансування та технічної допомоги, спростивши процедури подання заявок і звітності.

20. Зобов'язання щодо забезпечення стійкості екосистем і громад

1. Посилити міжнародну координацію між Рамковою конвенцією ООН про зміну клімату (UNFCCC), Конвенцією про біологічне різноманіття (CBD), Конвенцією ООН про боротьбу з опустелюванням (UNCCD) та іншими відповідними міжнародними природоохоронними угодами з метою формування узгодженого підходу до забезпечення стійкості екосистем і громад, запобігання дублюванню зобов'язань та ефективного використання наявних інституційних механізмів.
2. Започаткувати спеціальну програму роботи в межах UNFCCC щодо стійкості екосистем і громад, яка передбачатиме розроблення спільних пріоритетів, рекомендацій, практичних інструментів та показників оцінювання стійкості. Програма має сприяти інтеграції питань збереження екосистем, адаптації до зміни клімату, відновлення природних систем та захисту місцевих громад у національну й міжнародну кліматичну політику.
3. Провести комплексну оцінку прогалин чинної міжнародно-правової та інституційної системи у сфері забезпечення стійкості екосистем і громад. Така оцінка має визначити, наскільки наявні міжнародні угоди, механізми їх реалізації та звітності забезпечують належний рівень захисту екосистем і громад, а також виявити питання, які залишаються недостатньо врегульованими.

4. Рекомендувати Сторонам оцінити необхідність, додану цінність та інституційні наслідки розроблення окремого юридично обов'язкового міжнародного документа щодо стійкості екосистем і громад. Така оцінка має враховувати прогалини в чинному міжнародному праві, взаємодію з уже наявними міжнародними зобов'язаннями, можливість забезпечення виконання нових положень та доцільність їх закріплення в окремому протоколі або іншому міжнародно-правовому інструменті.
5. Сприяти розробленню та впровадженню Національних планів стійкості екосистем і громад, узгоджених із Національно визначеними внесками (NDC), Національними планами адаптації (NAP) та Національними стратегіями й планами дій зі збереження біорізноманіття (NBSAP). Такі плани мають містити конкретні цілі, строки реалізації, показники оцінювання результативності та визначення відповідальних національних органів. Рекомендується передбачити їх розроблення протягом двох років після затвердження відповідних міжнародних рекомендацій або механізмів.
6. Удосконалити механізми моніторингу, звітності та оцінювання результативності заходів із забезпечення стійкості екосистем і громад на основі наявних механізмів UNFCCC та інших відповідних міжнародних конвенцій. Передбачити регулярне оцінювання досягнутого прогресу, визначення недоліків у виконанні зобов'язань, розроблення коригувальних заходів та забезпечення прозорого доступу громадськості до результатів моніторингу.
7. Забезпечити належне врахування екологічної шкоди та відповідальності за її заподіяння в межах наявних міжнародно-правових механізмів, зокрема шляхом посилення співпраці щодо

оцінювання екологічних збитків, відновлення пошкоджених екосистем та розроблення механізмів фінансового відшкодування. Окремо рекомендується оцінити доцільність створення міжнародного фінансового механізму або спеціального фонду підтримки відновлення та підвищення стійкості екосистем і громад.

8. Гарантувати змістовну, прозору та інклюзивну участь науковців, представників корінних народів, місцевих громад, молоді, громадських організацій та органів місцевого самоврядування у формуванні, реалізації й оцінюванні міжнародних і національних заходів щодо стійкості екосистем і громад. Така участь має охоплювати всі етапи ухвалення рішень – від визначення пріоритетів до моніторингу результатів.
9. Узгодити проміжні цілі та контрольні строки реалізації заходів із цілями Куньмінсько-Монреальської глобальної рамкової угоди про біорізноманіття до 2030 року та Паризької угоди, передбачивши контрольні етапи у 2030, 2040 та 2050 роках. Забезпечити періодичний перегляд прогресу й оновлення заходів відповідно до наукових даних та оцінки ефективності впроваджених рішень.

21. Міжнародний фонд стійкості екосистем і громад

1. Запропонувати створення міжнародного фінансового механізму підтримки екосистемної стійкості, який забезпечуватиме фінансування: охорони природних територій; відновлення деградованих екосистем; біобезпеки; адаптації громад до зміни клімату; моніторингу біорізноманіття; ліквідації екологічних наслідків війни та промислових катастроф.

2. Внески держав повинні визначатися з урахуванням їхніх економічних можливостей, історичного внеску у глобальні екологічні проблеми та національних обставин.
3. Країни, що розвиваються, найменш розвинені країни та малі острівні держави, повинні мати пріоритетний доступ до грантового фінансування та технічної допомоги.
4. Фінансування повинно надаватися без створення надмірного боргового навантаження для вразливих держав.
5. Фонд має працювати на принципах прозорості, незалежного аудиту та вимірюваних екологічних результатів.
6. Механізм фонду має передбачати узгодження з чинними фондами (ГЕФ, Зелений кліматичний фонд, Глобальний фонд біорізноманіття, Фонд реагування на втрати і збитки) для уникнення дублювання, а також прямий доступ територіальних громад до коштів.

22. Міжнародна відповідальність за екологічну шкоду

1. Держави повинні розвивати міжнародні механізми оцінювання, документування та відшкодування транскордонної та іншої екологічної шкоди відповідно до застосовного міжнародного права.
2. Держави повинні впроваджувати принцип «забруднювач платить», закріплений у Принципі 16 Декларації Ріо, за допомогою відповідних національних регуляторних та економічних інструментів. Крім того, відповідно до Принципу 13, держави мають зміцнювати національні системи відповідальності й компенсації, а також співпрацювати у розробці міжнародних механізмів для врегулювання питань, пов'язаних із транскордонною шкодою довкіллю.

3. Компенсаційні кошти мають спрямовуватися, серед іншого, на відновлення пошкоджених екосистем та екологічної інфраструктури.
4. У випадках міжнародно-протиправних діянь питання відповідальності держави та повного відшкодування шкоди повинно вирішуватися відповідно до норм міжнародного права.
5. Держави повинні підтримувати розвиток міжнародних механізмів документування та компенсації екологічної шкоди, зокрема шкоди, завданої природним системам унаслідок війни.
6. Держави повинні прагнути підтримувати й поступово посилювати наявні рівні охорони довкілля та відновлення екосистем – відповідно до принципу прогресивності, закріпленого в статті 4(3) Паризької угоди, а також з урахуванням принципів справедливості, спільних, але диференційованих зобов'язань і відповідних можливостей.

23. Технологічна та наукова співпраця

1. Держави повинні розвивати міжнародний обмін науковими даними, технологіями та практиками відновлення екосистем.
2. Необхідно підтримувати: дистанційне зондування Землі; біоакустичний моніторинг; eDNA та генетичний моніторинг; системи раннього виявлення пожеж і забруднення; моделювання кліматичних ризиків; технології очищення води та ґрунтів, а також забезпечувати транскордонний обмін отриманими даними, їхню сумісність і спільне використання для моніторингу стану екосистем, прогнозування екологічних загроз та своєчасного реагування на них.

3. Технологічна співпраця повинна враховувати права інтелектуальної власності, доступність технологій та потреби держав із обмеженими ресурсами.
4. Дані моніторингу, отримані за публічні кошти, мають публікуватися у відкритому доступі відповідно до принципів FAIR (знаходимість, доступність, сумісність, придатність до повторного використання), з методичною підтримкою для громад та дослідників.

24. Незалежний міжнародний моніторинг

1. Запропонувати створення міжнародного механізму оцінювання виконання зобов'язань.
2. Держави повинні подавати звіти щонайменше кожні два роки.
3. Звітування має включати кількісні та якісні показники, супутникові дані, результати польових досліджень та оцінку стану екосистем.
4. Міжнародний механізм повинен передбачати незалежну наукову перевірку даних, публічність результатів та участь громадянського суспільства.
5. Показники повинні відображати не лише витрачені кошти та проведені заходи, а фактичні зміни екологічного стану.
6. Має бути передбачена відповідальність за ухилення від незалежного моніторингу.
7. У разі невиконання зобов'язань механізм повинен: встановити причини невиконання; надати рекомендації щодо усунення порушень; визначити строки коригувальних дій; забезпечити технічну та фінансову підтримку державам, які не мають достатніх ресурсів; публікувати звіти про прогрес і невиконані зобов'язання.

8. Для систематичних або умисних порушень, що спричиняють значну екологічну шкоду, міжнародний протокол має передбачити додаткові процедури відповідальності та вирішення спорів відповідно до міжнародного права.
9. Механізм не повинен підміняти національну юрисдикцію або створювати непропорційні санкції щодо держав із низьким рівнем економічного розвитку.

25. Міжпоколінна відповідальність збереження довкілля

1. Держави визнають, що збереження природних систем є обов'язком перед нинішніми та майбутніми поколіннями.
2. Жодна короткострокова економічна вигода не повинна виправдовувати необоротне знищення екосистем, від яких залежить життя майбутніх поколінь.
3. Держави мають розглянути запровадження інституційних механізмів урахування інтересів майбутніх поколінь у процесі ухвалення рішень, зокрема оцінки впливу на майбутні покоління для стратегічних і довгострокових проєктів.

Заключне положення:

Ми закликаємо міжнародну спільноту перейти від декларативного визнання цінності природи до системи юридично визначених, фінансово забезпечених та незалежно контрольованих зобов'язань; визнати спільні політичні орієнтири та стандарти міжнародної співпраці у сфері стійкості екосистем і громад.

Стійкість екосистем – це стійкість громад, а держави, які чують своїх громадян, зокрема залучену до формування майбутнього молодь– це рушій змін. Збереження природи – це не окремий напрям політики, а фундаментальна умова безпеки, справедливого розвитку та існування людства.

МОЛОДЬ ТА КЛІМАТИЧНА ОСВІТА

Преамбула

Ми, представники молодого покоління України, усвідомлюючи безпрецедентні масштаби кліматичної кризи та її взаємозв'язок із втратою біорізноманіття, деградацією екосистем, соціальною нерівністю, продовольчою та енергетичною безпекою, визнаємо кліматичну освіту однією з фундаментальних передумов досягнення глобальних кліматичних цілей і побудови стійкого майбутнього;

визнаючи, що ефективна кліматична політика потребує не лише технологічних інновацій, фінансових ресурсів і політичних рішень, а й суспільства, здатного розуміти кліматичні процеси, критично оцінювати інформацію, усвідомлювати наслідки власних і колективних рішень та брати участь у впровадженні змін;

наголошуючи, що доступ до достовірної, науково обґрунтованої та практично орієнтованої кліматичної освіти має бути забезпечений для кожної людини незалежно від віку, місця проживання, соціально-економічного становища чи освітніх можливостей;

визнаючи молодь не лише поколінням, яке найбільше відчуватиме довгострокові наслідки сьогоднішніх кліматичних рішень, але й активним носієм знань, інновацій, громадянських ініціатив та спроможності впливати на суспільні трансформації;

висловлюючи занепокоєння нерівномірним доступом до кліматичної освіти, недостатньою інтеграцією кліматичних знань у формальну та неформальну освіту, поширенням дезінформації, а також обмеженими можливостями молоді впливати на ухвалення рішень на місцевому, національному та міжнародному рівнях;

підкреслюючи необхідність переходу від суто теоретичного викладання екологічних і кліматичних питань до практичного навчання, що розвиває системне мислення, екологічну відповідальність, навички адаптації, критичний аналіз, міждисциплінарну співпрацю та здатність створювати й реалізовувати кліматичні рішення;

посилаючись на Рамкову конвенцію ООН про зміну клімату, Паризьку угоду, зокрема її статтю 12, яка передбачає співпрацю держав у сфері освіти, підготовки кадрів, обізнаності громадськості, участі та доступу до інформації з питань зміни клімату, принципи Програми дій з кліматичного розширення можливостей (Action for Climate Empowerment, ACE), Глазговську робочу програму з питань розширення можливостей для кліматичних дій та Цілі сталого розвитку ООН, які визнають важливість освіти, доступу до інформації, розвитку потенціалу й міжнародного партнерства, ми закликаємо Сторони, міжнародні організації, освітні установи, органи державної влади та місцевого самоврядування:

1. Інтеграція кліматичної освіти в освітні системи

1. Забезпечити інтеграцію питань зміни клімату, адаптації до її наслідків, збереження біорізноманіття та сталого використання

природних ресурсів до навчальних програм початкової, середньої та вищої освіти з урахуванням вікових особливостей учнів і студентів.

2. Розробляти та впроваджувати системні програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників, забезпечуючи їх науково обґрунтованими знаннями, сучасними методиками викладання й актуальними освітніми матеріалами з питань зміни клімату.
3. Розширювати практичну складову кліматичної освіти шляхом залучення учнів і студентів до польових досліджень, екологічного моніторингу, природоохоронних заходів та реалізації локальних кліматичних проєктів.
4. Забезпечити відкритий доступ до достовірних, науково обґрунтованих та адаптованих до різних вікових груп освітніх матеріалів, зокрема цифрових ресурсів і навчальних платформ.
5. Сприяти розробленню міждисциплінарних освітніх програм, які поєднують природничі, суспільні, економічні та гуманітарні знання для комплексного розуміння кліматичних викликів.

2. Розвиток молодіжних кліматичних центрів та освітніх просторів

1. Сприяти створенню та довгостроковому функціонуванню молодіжних кліматичних центрів, шкільних екологічних клубів, кліматичних рад та інших освітніх просторів, що забезпечують можливості для навчання, співпраці й реалізації молодіжних ініціатив.
2. Забезпечувати такі простори необхідними фінансовими, матеріально-технічними та інформаційними ресурсами, зокрема лабораторним обладнанням, цифровими інструментами, засобами для польових досліджень і доступом до наукових даних.

3. Запроваджувати програми експертного супроводу молодіжних ініціатив із залученням науковців, педагогів, фахівців з охорони довкілля та представників громадського сектору.
4. Підтримувати реалізацію практичних проєктів у сферах адаптації до зміни клімату, збереження біорізноманіття, енергоефективності, відновлення екосистем та відповідального управління відходами.
5. Розвивати партнерства між закладами освіти, науковими установами, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями та бізнесом для забезпечення стабільної роботи таких просторів і масштабування успішних молодіжних ініціатив.

3. Менторство та міжпоколінєва співпраця

1. Розробляти та підтримувати програми менторства, що забезпечуватимуть співпрацю молоді з науковцями, викладачами, кліматичними експертами, фахівцями природоохоронної сфери та представниками громадських організацій.
2. Створювати міжпоколінєві платформи для обміну науковими знаннями, практичними напрацюваннями й місцевим досвідом у сферах адаптації до зміни клімату, збереження екосистем та сталого розвитку.
3. Забезпечувати молоді доступ до професійних стажувань, дослідницьких програм, практичного навчання та можливостей професійного розвитку в наукових установах, органах влади й організаціях, що працюють у сфері охорони довкілля.
4. Залучати молодих учасників до спільного розроблення, планування та реалізації кліматичних проєктів під керівництвом досвідчених фахівців, забезпечуючи їм можливість самостійно ухвалювати рішення та брати відповідальність за результати.

5. Підтримувати обмін досвідом між молодіжними кліматичними ініціативами різних регіонів і країн, зокрема через міжнародні навчальні зустрічі, конференції та спільні проєкти.

4. Змістовна участь молоді у формуванні кліматичної політики

1. Інституціоналізувати участь молоді у формуванні кліматичної політики шляхом створення постійних молодіжних дорадчих рад, консультаційних механізмів та інших структур на національному, регіональному й місцевому рівнях.
2. Забезпечувати представництво молоді в процесах розроблення, перегляду та оцінювання національно визначених внесків (NDCs), національних планів адаптації (NAPs) та інших кліматичних стратегій і програм.
3. Гарантувати можливість участі молодіжних представників у відповідних консультаціях і міжнародних кліматичних процесах, зокрема в межах РКЗК ООН, забезпечуючи своєчасне оприлюднення документів та достатній час для підготовки пропозицій.
4. Усунути фінансові, географічні, мовні, інформаційні та інші бар'єри, які перешкоджають участі молоді, зокрема представників сільських громад, малих населених пунктів і територій, що постраждали від війни або кліматичних криз.
5. Запровадити прозорі механізми зворотного зв'язку, які дозволятимуть молодіжним представникам відстежувати, як їхні пропозиції враховуються під час підготовки та ухвалення кліматичних рішень.

6. Забезпечувати інклюзивність молодіжного представництва, враховуючи різноманітність досвіду, соціального становища, освітніх можливостей і потреб молодих людей.

5. Фінансова та експертна підтримка молодіжних кліматичних ініціатив

1. Створювати окремі грантові програми та фінансові інструменти для підтримки кліматичних і природоохоронних проєктів, ініційованих молодіжними організаціями, учнівськими та студентськими командами.
2. Передбачати фінансування не лише для реалізації окремих заходів, а й для забезпечення довгострокової діяльності молодіжних ініціатив, зокрема покриття витрат на обладнання, навчання, експертний супровід і координацію проєктів.
3. Спрощувати процедури подання грантових заявок, фінансового звітування та підтвердження витрат для молодіжних команд, які не мають статусу юридичної особи або значного адміністративного досвіду.
4. Забезпечувати доступ до консультаційної, юридичної, фінансової та науково-експертної підтримки на всіх етапах підготовки й реалізації молодіжних проєктів.
5. Гарантувати прозорий розподіл фінансових ресурсів і рівні умови участі в конкурсах для молоді з різних регіонів, зокрема з сільської місцевості, територій, що постраждали від війни, та громад із обмеженими ресурсами.
6. Розвивати партнерства між міжнародними фондами, державними установами, місцевими органами влади, бізнесом і громадськими

організаціями для розширення фінансових можливостей молодіжних кліматичних ініціатив.

6. Протидія грінвошингу та кліматичній дезінформації

1. Розробляти та впроваджувати чіткі критерії перевірки екологічних тверджень виробників, компаній і державних установ, забезпечуючи їх підтвердження достовірними даними та науковими доказами.
2. Забезпечувати прозорість екологічної звітності підприємств і відкритий доступ громадськості до інформації про вплив їхньої діяльності та продукції на довкілля.
3. Державам-членам слід посилити заходи проти оманливих комерційних заяв екологічного характеру та навмисної фальсифікації екологічних даних. Держави також повинні гарантувати, що всі заходи, спрямовані на протидію дезінформації, пов'язаній із кліматом, повною мірою поважають свободу вираження поглядів, академічну свободу, наукові дискусії, а також право отримувати й поширювати інформацію.
4. Інтегрувати медіаграмотність, критичне мислення, навички перевірки джерел та оцінювання достовірності екологічної інформації до формальної й неформальної освіти.
5. Підтримувати молодіжні інформаційно-просвітницькі ініціативи, спрямовані на розпізнавання грінвошингу, кліматичної дезінформації та маніпуляцій у медіа.
6. Сприяти співпраці між освітніми установами, науковцями, журналістами, громадськими організаціями та молодіжними об'єднаннями для поширення перевіреної наукової інформації про зміну клімату.

7. Міжнародний академічний обмін та професійний розвиток молоді

1. Розширювати програми міжнародної академічної мобільності для учнів, студентів і молодих фахівців, які здобувають освіту у сферах екології, природничих наук, кліматології, сталого розвитку та суміжних галузях.
2. Забезпечувати доступ молоді до міжнародних стипендій, навчальних обмінів, професійних стажувань, дослідницьких грантів і програм практичної підготовки за кордоном.
3. Підтримувати створення спільних освітніх і науково-дослідницьких програм між закладами освіти та науковими установами різних країн, спрямованих на вивчення транскордонних екологічних проблем і розроблення спільних рішень.
4. Сприяти участі молодих дослідників у міжнародних конференціях, наукових мережах, кліматичних форумах і професійних об'єднаннях, забезпечуючи можливості для представлення їхніх досліджень та напрацювань.
5. Усувати фінансові, адміністративні, мовні та інші бар'єри, які обмежують доступ молоді до міжнародних освітніх програм, приділяючи особливу увагу представникам країн і регіонів, що постраждали від війни, кліматичних криз або мають обмежені освітні ресурси.

8. Екологічна відповідальність у технічних рішеннях закладів освіти

1. Запроваджувати екологічні критерії державних і муніципальних закупівель комп'ютерної техніки, ноутбуків та іншого електронного обладнання для закладів освіти, враховуючи не лише початкову

вартість придбання, а й екологічний вплив протягом усього життєвого циклу продукції.

2. Надавати перевагу обладнанню з високою енергоефективністю, тривалим терміном експлуатації, можливістю ремонту, заміни окремих компонентів, модернізації та повторного використання.
3. Враховувати показники ремонтопридатності, доступності запасних частин, можливості оновлення програмного забезпечення та енергоефективності під час визначення технічних вимог до закупівель.
4. Розробляти прозорі процедури оцінювання потреби в оновленні комп'ютерної техніки, запобігаючи передчасному списанню обладнання, яке може надалі використовуватися після ремонту або модернізації.
5. Забезпечувати належний облік, збір, повторне використання та екологічно безпечну переробку електронних відходів, утворених у закладах освіти.
6. Публікувати інформацію про закупівлю, експлуатацію, оновлення, списання та утилізацію електронного обладнання, забезпечуючи прозорість використання ресурсів і дотримання екологічних критеріїв.

Заключне положення:

Ми закликаємо міжнародну спільноту, держави-учасниці, освітні установи та громадянське суспільство визнати,що кліматична освіта є не допоміжним елементом екологічної політики, а стратегічним фундаментом глобальної кліматичної стійкості та міжпоколінєвої справедливості.

Успіх трансформаційних змін залежить не лише від політичних декларацій чи технічних інновацій, а від спроможності суспільства мислити системно, діяти відповідально та спиратися на достовірні наукові знання. Молодь – це не просто слухачі освітніх програм чи майбутні бенефіціари прийнятих рішень. Це повноцінні партнери, носії інновацій та рушії суспільних змін, які вже сьогодні формують кліматичний порядок денний.

Об'єднуючи зусилля через міжпоколіннєвий діалог, міжнародну співпрацю та академічну мобільність, ми переконливо заявляємо: інвестиції в освіту, потенціал та лідерство молоді сьогодні є найвизначнішим внеском у безпечне, стійке та справедливе довкілля для нинішнього та майбутніх поколінь.

ПРО ZERO WASTE

Преамбула

Визнаючи, що сучасна лінійна модель виробництва та споживання є одним із чинників виснаження природних ресурсів, деградації екосистем, забруднення довкілля та зростання викидів парникових газів;

наголошуючи, що проблема відходів не може бути вирішена виключно шляхом розбудови сміттєпереробної інфраструктури, а потребує трансформації моделей виробництва, проєктування продукції, споживання та використання ресурсів;

усвідомлюючи, що органічні відходи на полігонах є джерелом метану, а неналежне поводження з відходами створює довгострокові ризики для ґрунтів, водних ресурсів, біорізноманіття та здоров'я населення;

підкреслюючи взаємозв'язок між циркулярною економікою, кліматичною політикою, ресурсною безпекою, стійкістю громад та відновленням природних екосистем;

керуючись принципами запобігання забрудненню, обережності, відповідальності забруднювача, ресурсоефективності та міжпоколінневої справедливості, а також положеннями Паризької угоди, Базельської конвенції, Конвенції про біологічне різноманіття та Цілі сталого розвитку 12;

спираючись на принципи ієрархії управління відходами та досвід країн, які впроваджують системи роздільного збору, розширеної відповідальності виробника, повторного використання й матеріального перероблення;

закликаємо держави-учасниці РКЗК ООН, міжнародні організації, фінансові установи, приватний сектор та місцеві громади до узгоджених дій щодо переходу від економіки відходів до економіки збереження ресурсів

1. Ієрархія управління відходами як основа міжнародної політики

1. Закликаємо держави інтегрувати п'ятиступеневу ієрархію управління відходами в національні стратегії циркулярної економіки та кліматичні плани:
   - Запобігання утворенню відходів
   - підготовка до повторного використання;
   - перероблення відходів;
   - інші види відновлення, зокрема енергетичне;
   - видалення відходів.
2. Наголошуємо, що збільшення потужностей перероблення не повинно замінювати заходи зі скорочення споживання ресурсів і запобігання утворенню відходів.
3. Рекомендуємо оцінювати екологічну ефективність управління відходами за повним життєвим циклом матеріалів, враховуючи викиди парникових газів, енергоспоживання, забруднення, використання води та вплив на природні екосистеми.

4. Закликаємо поступово скорочувати захоронення придатних до повторного використання, перероблення або безпечного біологічного відновлення матеріалів.

2. Запобігання утворенню відходів та відповідальність виробників

1. Закликаємо держави запроваджувати політики, що стимулюють виробництво довговічної, ремонтопридатної, повторно використовуваної та придатної до перероблення продукції.
2. Рекомендуємо розширювати принцип розширеної відповідальності виробника (Extended Producer Responsibility), відповідно до якого виробники несуть фінансову та організаційну відповідальність за поводження з продукцією після завершення її життєвого циклу.
3. Закликаємо запроваджувати обмеження на надлишкове пакування та стимулювати системи багаторазової тари, повторного наповнення й повторного використання матеріалів.
4. Рекомендуємо розвивати мережі ремонту, повторного використання, обміну та відновлення товарів, зокрема електроніки, меблів, текстилю й побутового обладнання.
5. Пропонуємо інтегрувати критерії довговічності, ремонтопридатності та повторного використання матеріалів у державні й муніципальні закупівлі.
6. Державам слід стимулювати виробників і торговельні мережі до прозорого інформування споживачів про склад продукції, можливості її повторного використання, ремонту та перероблення, а також про екологічний вплив виробничих процесів. Необхідно протидіяти практикам грінвошингу та недостовірним екологічним твердженням у рекламі

3. Роздільний збір та децентралізована інфраструктура циркулярної економіки

1. Закликаємо держави забезпечити поступове впровадження доступних систем роздільного збору основних потоків муніципальних відходів, зокрема паперу, скла, металу, пластику, біовідходів та небезпечних побутових відходів.
2. Рекомендуємо розвивати децентралізовані сортувальні й логістичні хаби, адаптовані до потреб малих і середніх громад.
3. Такі хаби мають забезпечувати:
   - первинне сортування та підготовку вторинної сировини;
   - пресування, маркування та безпечне тимчасове зберігання;
   - прозорий облік матеріальних потоків;
   - наявність визначених кінцевих переробників і регулярних маршрутів відвантаження.
4. Закликаємо створювати цифрові системи простежуваності відходів, які дозволятимуть відстежувати шлях матеріалів від утворення до кінцевого відновлення або видалення.
5. Необхідно забезпечити доступність інфраструктури роздільного збору відходів для мешканців малих міст, селищ і сільських громад. Системи збору повинні супроводжуватися інформаційними кампаніями, зрозумілим маркуванням контейнерів та відкритою інформацією про подальший шлях зібраних матеріалів.
6. Рекомендуємо надавати технічну та фінансову підтримку громадам, які не мають достатніх ресурсів для самостійного створення повноцінної системи управління відходами.

4. Замкнені системи управління біовідходами та скорочення викидів метану

1. Закликаємо держави забезпечити окремий збір органічних відходів і поступово обмежувати їх захоронення без попереднього належного оброблення.
2. Пріоритетними напрямами управління біовідходами мають бути:
   - запобігання утворенню харчових залишків;
   - компостування органічних відходів;
   - анаеробне зброджування придатної органічної сировини;
   - безпечне повернення компосту та дигестату в господарський обіг.
3. Рекомендуємо розвивати муніципальні системи компостування, локальні пункти збору органіки та регіональні об'єкти біологічного оброблення.
4. Закликаємо забезпечити контроль якості компосту та дигестату, зокрема щодо вмісту важких металів, патогенів і сторонніх домішок, перед їх використанням у сільському господарстві, озелененні та відновленні ґрунтів.
5. Енергетичне використання органічної сировини має здійснюватися з урахуванням ієрархії відходів, повного життєвого циклу та запобігання конкуренції з використанням органіки для відновлення ґрунтової родючості.

5. Запобігання продовольчим втратам та розвиток систем фудшерингу

1. Закликаємо держави розробити національні програми скорочення продовольчих втрат і харчових відходів на всіх етапах продовольчого ланцюга: виробництва, транспортування, зберігання, роздрібної торгівлі та споживання.

2. Рекомендуємо розвивати правові та організаційні механізми безпечної передачі придатних до споживання продуктів харчування від виробників, торговельних мереж, закладів HoReCa та освітніх установ до продовольчих банків і соціальних організацій.
3. Закликаємо створювати муніципальні продовольчі хаби та цифрові платформи для координації передачі надлишків їжі, між торговельними мережами, закладами громадського харчування, громадськими організаціями та волонтерськими ініціативами для безпечного збору й передачі придатних до споживання продуктів людям, які потребують гуманітарної підтримки, дотримуючись санітарних вимог і правил безпеки харчових продуктів.
4. Рекомендуємо розглянути економічні стимули для бізнесу, який передає придатні продукти на соціальні потреби замість їх утилізації.
5. Пропонуємо впроваджувати системи обліку харчових втрат у великих закладах харчування, школах, лікарнях та інших бюджетних установах із подальшим коригуванням закупівель, меню й розмірів порцій.
6. Пріоритетом має бути запобігання утворенню харчових відходів і передача придатної їжі людям, а не її подальше перетворення на біогаз чи компост.

6. Циркулярні практики в HoReCa та публічному секторі

1. Закликаємо держави запроваджувати стандарти ресурсоефективності та запобігання утворенню відходів для великих підприємств громадського харчування, торговельних мереж, освітніх і медичних установ.

2. Рекомендуємо розробити системи обліку харчових залишків, пакування, одноразових матеріалів і вторинної сировини.
3. Пропонуємо інтегрувати критерії Zero Waste та циркулярного використання ресурсів у системи зелених державних закупівель.
4. Рекомендуємо створити добровільні або нормативно визначені системи незалежної сертифікації екологічно відповідальних підприємств, засновані на перевірюваних показниках, а не лише на деклараціях.
5. Закликаємо поєднувати економічні стимули, технічну допомогу та пропорційні заходи контролю для підприємств, які системно порушують вимоги поводження з відходами.

7. Циркулярне будівництво та повторне використання будівельних матеріалів

1. Закликаємо держави інтегрувати принципи циркулярного будівництва в національні будівельні норми, програми інфраструктурного розвитку та державні закупівлі.
2. Рекомендуємо проводити попередній аудит матеріалів перед демонтажем будівель і споруд для визначення можливостей повторного використання конструкцій та перероблення будівельних компонентів.
3. Пропонуємо створювати регіональні центри сортування, підготовки та перероблення будівельних і демонтажних відходів.
4. Повторне використання бетону, цегли, металу, деревини та інших матеріалів має здійснюватися лише після перевірки їхньої безпечності, якості та відповідності технічним стандартам.

5. Закликаємо розробляти стандарти якості вторинної будівельної сировини та сприяти її використанню в дорожньому, житловому й інфраструктурному будівництві.
6. Під час демонтажу та сортування необхідно забезпечувати окреме виявлення й безпечне поводження з азбестом, хімічно забрудненими матеріалами, нафтопродуктами та іншими небезпечними компонентами.
7. Рекомендуємо міжнародним фінансовим установам передбачати фінансування циркулярних рішень у проєктах реконструкції та відбудови.

8. Відновлення забруднених територій та розвиток біоремедіації

1. Закликаємо держави розвивати наукові дослідження та пілотні проєкти природоорієнтованого очищення забруднених ґрунтів і водних систем.
2. Рекомендуємо досліджувати можливості фіторемедіації, біоремедіації та мікоремедіації із застосуванням місцевих видів рослин, мікроорганізмів, грибів та їх міцелію для очищення ґрунтів від токсичних забруднювачів без руйнування ґрунтового покриву.
3. Закликаємо залучення місцевих органічних відходів як субстрату для біологічних процесів очищення та відновлення екосистем безпосередньо на місці (*in-situ*)
4. Пропонуємо створювати мережі мобільних лабораторій для оперативного визначення забруднення ґрунтів і води у постраждалих громадах.
5. Рекомендуємо підтримувати міжнародні наукові консорціуми, які досліджуватимуть ефективність і безпечність біологічних методів очищення для різних типів забруднювачів.

6. Біоремедіаційні технології повинні проходити попередню оцінку, пілотне тестування та незалежну перевірку результатів. Їх застосування не повинно замінювати необхідне вилучення або спеціалізоване знешкодження небезпечних речовин.
7. Особливу увагу слід приділяти запобіганню перенесенню забруднювачів у харчові ланцюги та підземні води.

9. Фінансування, технологічний трансфер та міжнародна співпраця

1. Закликаємо міжнародні кліматичні фонди, багатосторонні банки розвитку та донорські держави передбачати окремі фінансові інструменти для запобігання утворенню відходів і розвитку циркулярної інфраструктури.
2. Пріоритетними напрямами фінансування мають бути:
   - системи роздільного збору та повторного використання;
   - муніципальні центри сортування та перероблення;
   - компостування й анаеробне зброджування;
   - продовольчі банки та системи фудшерингу;
   - дослідження й пілотні проєкти біоремедіації;
   - цифрові системи обліку матеріальних потоків;
   - навчання та інституційний розвиток місцевих громад.
3. Рекомендуємо забезпечувати передачу технологій, відкритий обмін методиками та підготовку місцевих спеціалістів, щоб уникати довгострокової залежності громад від зовнішніх постачальників.
4. Фінансування має враховувати потреби малих громад і держав із нижчими фінансовими та інституційними можливостями.
5. Закликаємо запроваджувати прозорий контроль використання коштів та оцінювання реального екологічного й кліматичного результату інфраструктурних проєктів.

10. Міжнародний моніторинг та вимірювання результативності

1. Пропонуємо розробити узгоджену систему міжнародних індикаторів прогресу у сфері запобігання утворенню відходів та циркулярної економіки.
2. Рекомендуємо державам регулярно звітувати про:
   - обсяги утворення муніципальних відходів на одну особу;
   - частку матеріалів, підготовлених до повторного використання та перероблених;
   - частку органічних відходів, що збираються окремо;
   - обсяги захоронення відходів;
   - рівень продовольчих втрат і харчових відходів;
   - частку повторно використаних будівельних матеріалів;
   - викиди метану та інших парникових газів від сектору відходів;
   - обсяги небезпечних відходів, що пройшли належне оброблення.
3. Закликаємо забезпечити відкритість даних, незалежну перевірку звітності та залучення наукової спільноти й громадських організацій до моніторингу.
4. Рекомендуємо оцінювати прогрес не лише за обсягом перероблених відходів, а й за фактичним скороченням утворення відходів, первинного ресурсоспоживання, забруднення та кліматичного впливу.

11. Участь громад, молоді та розвиток екологічної культури

1. Визнаємо місцеві громади, молодіжні організації, освітні установи, науковців та громадянське суспільство ключовими учасниками переходу до циркулярної економіки.

2. Закликаємо держави підтримувати освітні програми з відповідального споживання, сортування, повторного використання, ремонту та запобігання харчовим втратам.
3. Рекомендуємо створювати муніципальні центри повторного використання, майстерні ремонту, обміну речами та локальні освітньо-екологічні хаби.
4. Пропонуємо залучати молодіжні організації до розроблення місцевих планів управління відходами, моніторингу їх виконання та реалізації пілотних проєктів.
5. Закликаємо забезпечити справедливий перехід для працівників традиційного сектору поводження з відходами, створюючи можливості професійного навчання та працевлаштування в циркулярній економіці.

Заключне положення

Ми закликаємо міжнародну спільноту визнати, що відходи є не лише проблемою утилізації, а наслідком нераціональної моделі використання природних ресурсів. Перехід до Zero Waste та циркулярної економіки має стати невід'ємною складовою кліматичної політики, збереження біорізноманіття та стійкості громад.

Ми прагнемо світу, в якому збереження ресурсів стає економічною нормою, чисте довкілля – базовою умовою добробуту, а відповідальність за матеріальні потоки розподіляється між виробниками, споживачами, державами та міжнародною спільнотою.

ПРО РОЗШИРЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ДЛЯ КЛІМАТИЧНИХ ДІЙ

Преамбула

Визнаючи, що ефективне реагування на зміну клімату потребує не лише політичних, технологічних та економічних рішень, а й активної участі громадянського суспільства, особливо молоді, у формуванні, реалізації та моніторингу кліматичної політики;

підкреслюючи, що кліматична політика є справою кожного покоління, а довіра між державами, громадами та молоддю є необхідною умовою амбітних і справедливих кліматичних дій;

усвідомлюючи, що освіта, підготовка, громадська обізнаність, участь громадськості, доступ громадськості до інформації та міжнародне співробітництво є взаємопов'язаними складовими розширення можливостей для кліматичних дій (Action for Climate Empowerment, ACE), необхідними для забезпечення ефективної та довгострокової кліматичної трансформації;

визнаючи молодь не лише однією з груп, особливо вразливих до довгострокових наслідків зміни клімату, а й повноправним учасником міжнародного кліматичного процесу, спроможним брати участь у розробленні політики, ухваленні рішень, проведенні наукових досліджень та реалізації практичних кліматичних ініціатив;

визнаючи, що участь молоді має бути не символічною, а змістовною, регулярною, фінансованою та інституційно захищеною на всіх рівнях ухвалення рішень;

наголошуючи на необхідності усунення інституційних, фінансових, освітніх, інформаційних та інших бар'єрів, які обмежують можливості молоді впливати на кліматичну політику, розвивати власні ініціативи та брати участь у міжнародних і національних процесах кліматичного врядування;

підтверджуючи положення Рамкової конвенції ООН про зміну клімату (1992), зокрема її статті 6, та Паризької угоди (2015), зокрема її преамбули та статей 11 і 12, Конференції Сторін РКЗК ООН і Конференції Сторін, що діє як нарада Сторін Паризької угоди, підтримуючи принципи та цілі резолюцій Ради ООН з прав людини, беручи до уваги Порядок денний ООН у сфері сталого розвитку до 2030 року, зокрема Цілі сталого розвитку 4, 13, 16 і 17 та завдання 4.7, 13.3, 13.b і 16.7;

підтверджуючи положення Пакту заради майбутнього ООН (2024), зокрема Дій 36 та 37, спрямованих на посилення змістовної участі молоді на національному й міжнародному рівнях, створення механізмів залучення молодих людей до формування політики та ухвалення рішень, а також забезпечення їхнього представництва в міжнародних процесах;

ми, молодь України, визначаємо такі пріоритетні напрями та механізми для розширення можливостей для кліматичних дій і закликаємо Сторони РКЗК ООН до наступного:

1. Інституційне забезпечення участі молоді у формуванні кліматичної політики

1. Сторонам РКЗК ООН слід сприяти створенню та розвитку постійно діючих молодіжних кліматичних рад і дорадчих органів при національних, регіональних і місцевих органах влади.
2. Такі органи повинні мати чітко визначені повноваження, процедури формування та механізми функціонування, забезпечуючи інклюзивне представництво молодіжних об'єднань, усіх регіонів та різних соціальних груп.
3. Сторони повинні забезпечити реальні механізми участі молодіжних кліматичних рад у процесах ухвалення рішень і формуванні кліматичної політики, надаючи їм можливості впливати не тільки на дорадчих засадах, але й на ключових етапах розробки документів.
4. Необхідно забезпечити системне залучення молоді до розроблення, перегляду, реалізації та моніторингу Національно визначених внесків (НВВ), національних планів адаптації (НПА), довгострокових низьковуглецевих стратегій та інших ключових кліматичних програм і стратегій.
5. Держави повинні забезпечити включення молодіжних делегатів до складу офіційних національних делегацій на Конференціях Сторін РКЗК ООН (COP), сесіях допоміжних органів та інших міжнародних кліматичних форумах, надаючи їм справжні можливості брати участь у консультаціях та формуванні офіційних позицій.
6. Необхідно запровадити прозорі механізми зворотного зв'язку після консультацій з молоддю, які передбачатимуть інформування про

використання їхніх пропозицій та обґрунтування випадків їхнього відхилення.

7. Такі механізми зворотного зв'язку повинні бути публічними, мати встановлені строки та включати щорічну доповідь про те, які молодіжні пропозиції були враховані, які відхилені і з яких підстав.
8. Сторонам, органам місцевого самоврядування, освітнім установам і організаціям, що залучають молодих волонтерів, рекомендується забезпечувати належні умови участі, включно з попереднім навчанням, координацією діяльності, необхідним обладнанням і засобами індивідуального захисту.
9. Слід сприяти доступу молодих волонтерів до психологічної підтримки, особливо під час роботи в громадах, що постраждали від збройних конфліктів, екологічних катастроф або інших кризових ситуацій.
10. Рекомендується розвивати системи визнання волонтерського досвіду, зокрема через сертифікати, рекомендації, підтвердження набутих компетентностей і врахування їх під час вступу до закладів освіти, участі в державних програмах, грантових конкурсах і працевлаштуванні в кліматично релевантних сферах.

2. Підтримка молодіжних ініціатив та волонтерства

1. Сторони мають формувати сприятливе середовище для розвитку молодіжних екологічних рухів і ініціатив, спрямованих на практичну реалізацію заходів із пом'якшення змін клімату та підвищення стійкості громад.
2. Необхідно забезпечити підтримку самоорганізації та громадської активності молоді, створюючи умови для започаткування,

реалізації та довгострокового функціонування молодіжних кліматичних проєктів.

3. Державам слід сприяти масштабуванню національних і місцевих програм кліматичного волонтерства, залучаючи молодь до відновлення екосистем, захисту біорізноманіття, громадського моніторингу довкілля та ліквідації наслідків забруднення.
4. Кліматичне волонтерство має бути забезпечене належною організаційною, інформаційною та технічною підтримкою, що гарантуватиме сталість волонтерських рухів і результативність їхньої діяльності.
5. Сторонам слід надавати пріоритетну підтримку довгостроковим молодіжним ініціативам, сприяючи переходу від поодиноких акцій до системної діяльності з вимірюваними екологічними результатами та потенціалом подальшого масштабування.
6. Державам слід створювати національні реєстри та мапи молодіжних кліматичних ініціатив, щоб полегшити пошук партнерів, доступ до ресурсів, обмін досвідом і масштабування успішних практик.

3. Фінансова та ресурсна підтримка молодіжних кліматичних ініціатив

1. Держави повинні створювати спеціалізовані національні, регіональні та місцеві грантові програми для цільового фінансування молодіжних екологічних стартапів, досліджень, волонтерських ініціатив та інноваційних кліматичних рішень.
2. Механізми фінансування мають бути доступними не лише для зареєстрованих організацій, а й для неформальних молодіжних

об'єднань та ініціативних груп, щоб кожен молодий ініціатор мав можливість залучити підтримку.

3. Грантові процедури повинні бути прозорими, зрозумілими та доступними, передбачаючи спрощені умови подання заявок і звітності для локальних молодіжних ініціатив.
4. Держави мають забезпечувати передбачувану та довгострокову фінансову підтримку молодіжних кліматичних проєктів, створюючи умови для їх стабільного функціонування, розвитку та розширення.
5. Фінансова допомога має супроводжуватися комплексною ресурсною підтримкою, зокрема наданням доступу до необхідного обладнання, приміщень, наукових консультацій, менторства та партнерських мереж.
6. Необхідно впроваджувати спеціальні мікрогрантові програми для підтримки молоді, неформальних ініціативних груп і волонтерських об'єднань, зокрема тих, що реалізують проєкти на місцевому рівні. Такі програми мають передбачати доступні та спрощені процедури подання заявок, можливість отримання консультаційної допомоги й організаційного супроводу на всіх етапах реалізації ініціатив. Важливо забезпечити фінансування не лише короткострокових проєктів та одноразових заходів, а й довгострокових ініціатив, які мають потенціал для сталого розвитку, розширення діяльності та досягнення відчутних результатів у громадах.

4. Міжсекторальне партнерство та координація реалізації ACE

1. Сторони повинні інституційно підтримувати багатосторонні партнерства між молодіжними організаціями, органами влади, науковими та освітніми установами, бізнесом і міжнародними

інституціями для об'єднання ресурсів, знань і спроможностей у реалізації кліматичних ініціатив.

2. Необхідно забезпечити сталі механізми координації між усіма залученими сторонами, щоб стимулювати обмін досвідом, спільне планування та ефективне використання ресурсів на підтримку молодіжних кліматичних дій.
3. Держави повинні визначити відповідальні органи та особи, що координуватимуть реалізацію програми ACE на національному рівні, з чіткими повноваженнями, обов'язками та необхідним фінансуванням.
4. Координація ACE має передбачати обов'язкове залучення молодіжних представників до процесів планування, впровадження, моніторингу та оцінки відповідних заходів.
5. Держави повинні децентралізувати виконання програми ACE, заохочуючи органи місцевого самоврядування розробляти місцеві плани дій з кліматичної освіти та залучення молоді.

5. Інклюзивність, гендерна рівність та підтримка вразливих груп

1. Сторони повинні гарантувати безперешкодний та рівний доступ до участі у кліматичних ініціативах для молоді з усіх регіонів і соціальних верств.
2. При формуванні механізмів залучення молоді необхідно першочергово враховувати потреби представників сільської місцевості, прифронтових територій, внутрішньо переміщених осіб, жінок і осіб з інвалідністю, усуваючи фінансові, інформаційні, фізичні та інституційні бар'єри для їхньої участі.
3. Державам слід забезпечити гендерно збалансоване представництво у складі молодіжних рад та делегацій, а також рівний доступ до

грантових програм відповідно до принципів гендерної рівності у кліматичній політиці.

4. Необхідно усунути будь-які перешкоди для участі вразливих груп молоді і створити сприятливі умови для залучення активістів і лідерів із цих груп до кліматичних проєктів.
5. Інклюзивність має передбачати доступність приміщень, онлайн- і офлайн-форматів, сурдоперекладу, субтитрів, безбар'єрних матеріалів, гнучкого графіку та компенсації витрат на участь.
6. Держави повинні розширювати міжнародне співробітництво та обмін досвідом між молодіжними кліматичними ініціативами, підтримувати спільні освітні, дослідні та прикладні проєкти.
7. Необхідно сприяти інтеграції молоді у глобальні кліматичні платформи та мережі, забезпечуючи можливості для представлення їхніх позицій та участі у формуванні міжнародного кліматичного порядку денного.
8. Державам слід забезпечувати безвізовий, спрощений або фінансовано доступний порядок участі молодих делегатів і активістів з країн, що стикаються з обмеженнями мобільності, у міжнародних кліматичних заходах.

6. Доступ до кліматичної інформації та формування громадської обізнаності

1. Інформація про клімат і довкілля має бути за замовчуванням загальнодоступною, своєчасною, достовірною та представленою у машинозчитуваних форматах. Будь-які обмеження повинні бути передбачені законом, переслідувати легітимну мету, бути необхідними й пропорційними, а також підлягати вузькому тлумаченню. Особливі запобіжні заходи мають застосовуватися до

персональних даних, питань національної безпеки, критичної інфраструктури та інформації, що стосується вразливих екологічних об'єктів.

2. Необхідно створювати єдині цифрові платформи та модернізувати наявні інформаційні ресурси, забезпечуючи відкритий та інклюзивний доступ до кліматичної звітності, державних доповідей, навчальних матеріалів і можливостей участі.
3. Держави мають сприяти розвитку науково обґрунтованої кліматичної комунікації, підтримувати незалежну журналістику та підвищувати рівень медіаграмотності населення, ефективно протидіючи дезінформації та маніпуляціям у сфері зміни клімату.
4. Необхідно забезпечити регулярне проведення просвітницьких кампаній із залученням молодіжних організацій, науковців, засобів масової інформації та громадянського суспільства.
5. Просвітницькі заходи мають демонструвати не лише загрози зміни клімату, а й конкретні практичні рішення, можливості участі громадськості, волонтерства та започаткування молодіжних ініціатив, а також соціально-економічні переваги кліматичних дій.
6. Держави повинні забезпечити вільний доступ до актуальних та перевірених даних супутникового моніторингу, оцінок екологічних збитків та показників якості довкілля, що дозволить молоді здійснювати громадський екологічний контроль та дослідження.
7. Кліматична інформація має бути відкритою за замовчуванням, машинозчитуваною, доступною мовами меншин і мовами країн, а також супроводжуватися поясненнями, зрозумілими для неспеціалістів.

7. Інтеграція ACE до національної кліматичної політики, планування та моніторингу

1. Сторони повинні інтегрувати всі шість складових програми ACE (освіту, підготовку, громадську обізнаність, участь громадськості, доступ до інформації та міжнародне співробітництво) до Національно визначених внесків (НВВ), національних планів адаптації та довгострокових кліматичних стратегій.
2. Кожна держава має призначити відповідальний національний координуючий орган або фокальну особу з питань ACE, закріпивши за ними чіткі повноваження, інституційні обов'язки та достатнє ресурсне й бюджетне забезпечення.
3. Держави повинні розробити комплексні національні плани дій ACE із визначенням кількісних цілей, відповідальних виконавчих органів, чітких строків реалізації, джерел фінансування та ключових показників ефективності (KPI).
4. Реалізація таких планів має передбачати системне залучення молодіжних організацій та ініціатив до розроблення заходів, визначення пріоритетів і оцінювання досягнутих результатів у межах усіх шести складових ACE.
5. Необхідно запровадити регулярний, прозорий моніторинг та публічне звітування про виконання заходів ACE, досягнуті результати, використані ресурси, виявлені виклики і прогалини, а також подальші стратегічні пріоритети.
6. Національні плани дій ACE повинні містити обов'язковий молодіжний розділ: цілі, бюджет, відповідальних осіб, показники участі молоді та строки звітування.

8. Наука, інновації та участь молоді в дослідженнях

1. Сторонам слід забезпечити можливості залучення молодих науковців до національних і міжнародних кліматичних досліджень, зокрема сприяти участі молоді в роботі Міжурядової групи експертів з питань зміни клімату (IPCC) та національних науково-консультативних рад.
2. Необхідно стимулювати наукові проєкти молодих учених у сферах декарбонізації, відновлювальної енергетики, адаптації до змін клімату, збереження біорізноманіття та природоорієнтованих кліматичних рішень, створюючи гранти й умови для реалізації дослідницьких і прикладних ініціатив.
3. Держави повинні підтримувати участь молоді в університетських та молодіжних науково-дослідних програмах, зокрема через стипендії, обміни, стажування і спільні лабораторії, що стимулюють розвиток кліматичної науки та технологій.

9. Кліматична безпека та зелене відновлення

1. Держави повинні визнати кліматичні ризики та захист довкілля ключовими компонентами національної безпеки і стійкого розвитку, особливо в контексті відбудови після збройних конфліктів та природних лих.
2. Державам слід створювати спеціальні програми для залучення молоді до розроблення, реалізації та моніторингу «зеленого» відновлення інфраструктури, енергетичних систем та екосистем, постраждалих внаслідок військових дій чи стихійних лих, за участі місцевих громад.

3. Необхідно гарантувати захист молодих кліматичних активістів, правозахисників та екологічних журналістів, які працюють над екологічними проєктами, від будь-яких форм переслідувань, залякування чи дискримінації.

10. Децентралізація та локальний вплив

1. Сторонам слід децентралізувати виконання програм ACE, заохочуючи органи місцевого самоврядування розробляти локальні плани дій з розширення можливостей для кліматичних дій та залучення молоді до кліматичних проєктів.

2. Необхідно впроваджувати механізми залучення молоді до громадських консультацій і бюджетування на рівні громад, зміцнюючи участь молодих людей у вирішенні екологічних проблем їхніх регіонів.

3. Місцеві органи влади повинні щорічно виділяти частину бюджету на молодіжні кліматичні ініціативи та публічно звітувати про його використання.

4. Державам слід підтримувати обмін досвідом між містами й громадами, зокрема через мережі кліматично амбітних муніципалітетів, школи сталого розвитку та спільні молодіжні проєкти.

Заключне положення

Ми, молодь України, закликаємо визнати розширення можливостей для кліматичних дій не допоміжною, а центральною умовою успіху глобальної кліматичної політики.

Ми закликаємо перейти від декларацій до зобов'язань: закріпити участь молоді в законодавстві, виділити стабільне фінансування,

відкрити дані, захистити активістів, інтегрувати ACE у НВВ, національні плани адаптації, бюджети та механізми звітності.

Молодь не є лише майбутнім – вона є частиною сьогодення, яка вже створює рішення, генерує знання та мобілізує громади. Надання молоді реальних повноважень, ресурсів і безпечного простору для є необхідністю для досягнення цілей Паризької угоди та збереження життєздатної планети для нинішніх і майбутніх поколінь.

ЗАКЛЮЧНЕ СЛОВО

Вельмишановні Сторони Рамкової конвенції ООН про зміну клімату,

Кліматична криза, втрата біорізноманіття, деградація екосистем, забруднення довкілля та нераціональне використання природних ресурсів – це загрози, що здатні позбавити людство безпеки, добробуту і перспективи розвитку.

Для України ці виклики мають особливо гострий вимір. Повномасштабна агресія Росії продовжує завдавати масштабної та задокументованої шкоди екосистемам, природним ресурсам і громадам України. Міжнародна спільнота повинна гарантувати, що економічні відносини, фінансові потоки та прогалини в забезпеченні дотримання чинних обмежень не сприятимуть продовженню агресії й не підриватимуть зусилля, спрямовані на притягнення до відповідальності та отримання репарацій.

В цих умовах діти втрачають безпечне середовище для зростання, молодь змушена будувати своє життя в умовах невизначеності, а майбутні покоління ризикують успадкувати не лише кліматично нестабільну планету, а й екологічні втрати, долати які буде вже запізно.

Саме тому ми закликаємо міжнародну спільноту за активного залучення молоді перейти від визнання масштабів кліматичних та екологічних викликів до рішучих, узгоджених і підзвітних дій системної трансформації взаємодії людини з природою!

ЗАЯВУ СПІЛЬНО ПІДГОТУВАЛИ:

Сюзанна Ґрабовецька

Олександра Ґрищенко

Влад Левчук

Єлизавета Ничипоренко

Дар'я Биковець

Едуард Ріга

Артем Сімчук

Олександр Ґузь

Анна Кучеренко

Альона Кожух

Дарія Бондар

Кароліна Наїрі Мартіросян

Роксолана Рахів

Адріана Рубайко

Віта Бондар

Олександр Колодій

Уляна Міненкова